

Strona znajduje się w archiwum.

"Kilka refleksji o naturze prawdy" - materiały na lekcje dla nauczycieli j. polskiego z gimnazjum i szkoły średniej

Tekst **p. prof. Małgorzaty Karwatowskiej**, kierownika Zakładu Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych IFP UMCS, w wersji skróconej ukazał się w najnowszym 20. numerze czasopisma "Ad rem".

*Prawda jest dziś tak zaciemniana,
a kłamstwo tak ugruntowane,
że o ile się nie kocha prawdy,
niepodobna jej znać.*

Blaise Pascal

1. O prawdzie

Pojęcia takie, jak „prawda i kłamstwo” od zawsze poruszały umysły ludzi. Nic zatem dziwnego, że przedstawiciele różnych dziedzin nauki nieustannie starają się je uściślić, wskazać rolę, jaką pełnią one w życiu każdego człowieka. Takie rozważania są szczególnie istotne w dobie obecnej, kiedy prawda jako wartość zdewaluowała się. Lubimy ją deklarować, ale na co dzień uwikłani jesteśmy w liczne kłamstwa i kłamstewka. Ludzie prawdomówni rzadko bywają nagradzani, znacznie częściej ponoszą karę, potwierdzając tym samym powszechne niemal przekonanie, że „prawda nie popłaca”. Co innego zresztą głosić prawdę, a zupełnie co innego postępować zgodnie z nią, toteż współcześni cynicy dowodzą, że choć „drogowskaz wskazuje drogę, to przecież sam nią nie kroczy” (J. Gajda 1997: 29). I tu rodzi się paradoks. Z jednej bowiem strony, oczekujemy prawdomówności, szczerości od naszego rozmówcy, o czym traktuje zasada jakości Grice’a („Staraj się, by twój wkład w konwersację był prawdziwy:

1) Nie mów tego, o czym jesteś przekonany, że nie jest prawdą”;

2) „Nie mów tego, do stwierdzenia czego nie masz dostatecznych podstaw” – Grice 1980: 91-114); z drugiej zaś, bardzo chętnie sami sięgamy po kłamstwo, czego niejako usprawiedliwieniem są słowa z „Księgi Psalmów”: „omnis homo mendax” [każdy człowiek (jest) kłamcą]. To z kolei prowadzi do zdefiniowania człowieka jako „animal mendax”, a kłamstwo wydaje się nie tylko nierozdzielnie związane z naszym życiem, ale wręcz tkwiące w naszej naturze.

Wypada dodać i to, że mówienie innym prawdy nie jest sprawą łatwą. Gdy komuś „wyrąbimy prawdę w oczy”, możemy jedynie zasłużyć na miano grubianina. Prawda może ranić, gdy na przykład wypowiadamy ją w gniewie (stąd przysłowie „Prawda w oczy kole czy frazeologizmy: prawda boli, prawda rani”). Należy też pamiętać, że nie wszyscy dorośli do słów prawdy, do ich właściwego rozumienia, bo choć mówienie prawdy jest „wysokim wymaganiem etycznym”, to przecież należy ją głosić z miłością, bo prawda bez miłości może zabić (Gadacz 1996: 15-16). Tischner radzi, aby w takiej sytuacji, w której nie możemy przekazać naszemu rozmówcy prawdy, zachować tajemnicę. „O czym nie można mówić, o tym trzeba milczeć. Tajemnica nie jest kłamstwem – „misterium non est mendatio”.

Pliki do pobrania

[KILKA REFLEKSJI O NATURZE PRAWDY - PEŁNA WERSJA pdf, 223.04 KB](#)

[Powrót do poprzedniej strony](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)